

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему:
Облік, аналіз і аудит податку на прибуток підприємств (на прикладі ДП
«Морський торговельний порт «Чорноморськ»)
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Балтажи Раїса Віталіївна

(Прізвище, і'мя, по-батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лоханова Наталія Олексіївна

(Прізвище, і'мя, по-батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємства, що здійснюють свою господарську діяльність в Україні, зобов'язані сплачувати податки і збори відповідно до вимог Податкового кодексу України, з урахуванням обраної системи оподаткування: загальної чи спрощеної.

В основі загальної системи оподаткування лежить сплата податку на прибуток, який в Україні сплачується за ставкою 18%.

Порядок визначення податку на прибуток регламентовано Податковим кодексом України (далі ПКУ). Між тим, не зважаючи на те, що система оподаткування є жорстко регламентованою, в практичній діяльності виникають дискусійні питання обліку, аналізу і аудиту податку на прибуток, які пов'язані, зокрема, з визначенням податкових різниць з податку на прибуток внаслідок неспівпадіння підходів до визначення фінансового результату в бухгалтерському обліку і в обліку для цілей оподаткування. Тому не випадково, що в сучасній науковій літературі питанням обліку і аудиту податку на прибуток присвячено багато досліджень, в т.ч. таких авторів, як: Баширова Г. [1], Болдовська К., Костенко Ю., Хорошилова І. [2], Волошенюк І.Є. [3], Гавриленко Н.В., Грищенко О.В. [4], Головка О. [5] та інші.

У свою чергу наявність невирішених аспектів відповідної теми зумовлює необхідність подальших досліджень, а отже, тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Об'єктом дослідження в роботі обрано податок на прибуток підприємств на загальній системі оподаткування і розрахунки з бюджетом з відповідного податку.

Предметом дослідження в роботі обрано методичні питання обліку, аналізу і аудиту податку на прибуток на прикладі ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних засад обліку, аналізу і аудиту податку на прибуток.

Завданнями дослідження в роботі є:

- розгляд суті податку на прибутку і загального підходу до його визначення у вітчизняній практиці;
- ознайомлення з методикою обліку доходів, витрат, визначення фінансового результату для цілей складання фінансової і податкової звітності і розрахунку податку на прибуток;
- опис порядку нарахування і сплати податку на прибуток;
- освітлення загальної економічної характеристики базового підприємства, а саме ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»;
- критична оцінка діючої практики обліку доходів, витрат, фінансових результатів, визначення податку на прибуток і розрахунків з бюджетом зі сплати податку на прибуток;

- аналіз доходів, витрат і фінансових результатів, що використовуються в розрахунки податку на прибуток ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»;

- огляд мети, завдань і джерел аудиту податку на прибуток;

- освітлення методики проведення аудиторської перевірки податку на прибуток;

- розробка пропозицій з удосконалення діючої практики обліку і аудиту доходів, витрат, фінансових результатів і податку на прибуток ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» та інші.

Методи дослідження в кваліфікаційній роботі охоплюють системний підхід, методи індукції та дедукції, порівняльного аналізу, аналізу структури і динаміки показників, графічний метод, огляд нормативної бази, критичний аналіз наукової літератури з теми дослідження.

Інформаційну базу дослідження становлять діючі нормативно-правові акти, що регулюють питання ведення обліку, аудиту і оподаткування підприємств, вітчизняна і зарубіжна фахова наукова література з питань обліку, аналізу, аудиту доходів, витрат, фінансових результатів і податку на прибуток; матеріали інформаційно-аналітичної платформи YouControl; матеріали обліку і звітності Державного підприємства «Морський торговельний порт «Чорноморськ» тощо.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (32 найменування). Основний текст роботи викладено на 70 сторінках. Робота містить 2 додатки, 17 таблиць та 5 рисунків.

Апробація результатів дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи взято участь у Міжнародній студентській науково-практичній онлайн-конференції в квітні 2024 року в ОНЕУ.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти обліку податку на прибуток»* досліджено суть податків на прибуток як об'єкта обліку і аудиту, особливості бухгалтерського обліку доходів, витрат, фінансових результатів і податку на прибуток.

У другому розділі *«Діюча практика обліку і аналіз доходів, витрат і податку на прибуток у ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»* проаналізовані загальна характеристика підприємства, розглянуті особливості обліку податку на прибуток, проведено аналіз доходів, витрат, фінансових результатів і податку на прибуток за даними підприємства.

У третьому розділі *«Аудит податку на прибуток у ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»* розглянуто цілі, завдання та джерела аудиту податків на прибуток на підприємстві, розглянуто методику аудиту податків на прибуток на прикладі ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження питань обліку, аналізу і аудиту податку на прибуток підприємств можна зробити такі основні висновки:

1. Предметом дослідження в роботі обрано методичні питання обліку, аналізу і аудиту податку на прибуток на прикладі ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Основним видом діяльності підприємства є 52.22 Допоміжне обслуговування водного транспорту

Підприємство в своїй діяльності використовує причали, завдяки яким здійснюється цілодобове навантаження/розвантаження вантажів.

Підприємство має добре налагоджену інфраструктуру, систему розвиненого енергопостачання і, що важливо для прийняття суден, гарні і зручні морські підходи.

Підприємство знаходиться на загальній системі оподаткування і сплачує податок на прибуток на загальних підставах за ставкою 18%.

Є платником ПДВ, податку на землю та інших податків і зборів.

Оскільки підприємство відноситься до суспільно значущих, для ведення обліку і складання фінансової звітності застосовуються МСФЗ, а звітність підлягає обов'язковому аудиту.

2. Підприємство головним чином забезпечує надання послуг. Визнання доходу від надання послуг, як правило, здійснюється на конкретний момент часу завершення надання послуги, що підтверджується актом наданих послуг (виконаних робіт), підписаним сторонами договору.

Визнання доходів і витрат здійснюється за методом нарахування.

Собівартість реалізованих послуг складається як сума виробничої собівартості наданих послуг, нерозподілених загальновиробничих витрат і понаднормативних виробничих витрат.

Витрати підприємства формуються в розрізі структурних підрозділів, які виконують роботи та послуги відповідно до основного виду діяльності, а саме: вантажно-розвантажувальні роботи, перевалка вантажів, послуги зі складського зберігання, роботи зі сепарації, роботи та послуги службово-допоміжного флоту та інші. Витрати акумулюються в розрізі структурних підрозділів, видів і статей калькуляції (прямі матеріальні, прямі трудові, загальновиробничі тощо).

У складі витрат підприємства представлені не лише виробничі витрати, що відносяться до складу собівартості реалізованих товарів, робіт, послуг, а й витрати, що не входять до собівартості і безпосередньо списуються на фінансовий результат звітного періоду і беруть участь в розрахунку суми податку на прибуток з урахуванням вимог ПКУ, це, зокрема адміністративні витрати, інші операційні витрати, фінансові витрати, інші витрати.

До складу фінансових витрат підприємства відносяться суми витрат на сплату відсотків за користування банківськими позиками, а також інші

відсотки за фінансовими зобов'язаннями, крім тих, що підлягають капіталізації.

Усі доходи і витрати враховуються підприємством на рахунках 7 і 9 класу відповідно, з подальшим їх списанням на фінансовий результат звітного періоду – рахунок 79 «Фінансові результати».

Після того, визначений в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності фінансовий результат коригується при складанні Декларації з податку на прибуток підприємств на суми податкових різниць, що встановлені вимогами ПКУ.

Для відображення податкових різниць застосовується додаток Р1.

3. В 2019-2022 роках діяльність підприємства була збиткова.

Сума збитків від діяльності підприємства в 2022 році склала 6406 тис. грн., що на 238308 тис. грн. менше, ніж в 2021 році.

Відповідно розрахункове значення економії з податку на прибуток в 2022 році становило 1153 тис. грн., що на 42895 тис. грн. менше, ніж в 2021 році.

Вплив постійних різниць становив в 2022 році - 2162 тис. грн., в 2021 році – 4060 тис. грн., тобто він збільшився на 1898 тис. грн.

Вплив невизнаних відстрочених податкових активів з податкових збитків становив в 2022 році 8023 тис. грн., а в 2021 році -39348 тис. грн., отже, він збільшився на 47371 тис. грн.

Сума витрат з відстроченого податку на прибуток в звіті про фінансові результати в 2022 році склала 7014 тис. грн, в 2021 році – 640 тис. грн., тобто відбулося зростання на 6374 тис. грн.

У складі відстрочених податків ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» в 2021-2023 роках були представлені різні податкові різниці, а саме: відстрочені податкові активи за статтями «Резерв під очікуванні кредитні збитки», «Резерв на судові позови» і відстрочені податкові зобов'язання за статтями «Основні засоби», «Нематеріальні активи», «Інвестиційна нерухомість».

4. У роботі було проведено аналіз показників рентабельності в 2019-2023 роках, який показав у 2019-2022 роках компанія демонструвала збитковість.

Але у 2023 році ситуація змінилася кардинальним чином. Зокрема, рентабельність діяльності за чистим прибутком в 2023 році склала 16,8%, тоді як в 2022 році діяльність була збитковою, при тому збитковість склала 0,3%.

Рентабельність активів у 2023 році склала 5%, тоді як в 2022 році мала місце збитковість активів 0,1%.

Рентабельність власного капіталу в 2023 році склала 15,8%, в 2022 році – збитковість власного капіталу становила 0,2%.

Рентабельність витрат за операційним прибутком становила в 2023 році 18,6%, в 2022 році – 13,1%.

Рентабельність оборотних активів в 2023 році склала 25,3%, в 2022 році – 0,4%.

Таким чином результати діяльності підприємства в 2023 році суттєво поліпшилися, була подолана тенденція збитковості, не зважаючи на складні умови роботи під час війни в Україні.

5. У цілому позитивно оцінюючи систему обліку і контролю податку на прибуток на підприємстві, водночас були виявлені певні недоліки діючої практики.

Так, у 2022 році у ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» проводилася аудиторська перевірка, в ході якої були встановлені деякі викривлення, що були зафіксовані в Звіті незалежного аудитора.

Зокрема стосовно розрахунків з бюджетом з податку на прибуток було встановлено таке.

Під час розрахунку відстрочених податкових активів управлінський персонал ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» не провів оцінку того, чи отримає Державне підприємство в майбутньому достатній податковий прибуток, який дозволить перекрити визнані суми відстрочених податкових активів.

В нинішніх умовах здійснення господарської діяльності, для якої характерна активна фаза військових дій в Україні, внаслідок повномасштабного воєнного вторгнення РФ в Україну, ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» потерпає від значних збитків.

При тому Підприємство мало збитки вже кілька років поспіль, починаючи з 2021 року. Відповідно, відстрочені податкові активи можуть не мати джерела для їх покриття в майбутньому.

Для усунення відповідних зауважень вважаємо за доцільне порекомендувати підприємству налагодити процес прогнозування діяльності і зокрема скласти прогноз фінансових результатів, який дав би підстави для підтвердження того, що підприємство планує отримати джерело для покриття відстрочених податків в майбутньому.

При наявності відповідної прогнозованої інформації під час аудиторської перевірки можуть бути усунені відповідні зауваження аудиторів, а, отже, підприємство зможе отримати позитивний аудиторський висновок, замість модифікованого, що зробить його звітність більш привабливою для власника, інвесторів, банків та інших користувачів.

АНОТАЦІЯ

Балтажи Р.В. «Облік, аналіз і аудит податку на прибуток підприємств (на прикладі ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності» *(назва освітньої програми)*

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні і практичні аспекти обліку, аналізу і аудиту податку на прибуток підприємств на прикладі інфраструктурного підприємства – ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Проаналізовано діючий стан обліку податку на прибуток на підприємстві, проведено аналіз доходів, витрат і фінансових результатів діяльності, а також нарахування і сплати податку на прибуток, досліджено облік податкових різниць з податку на прибуток, методiku проведення аудиту податку на прибуток.

Запропоновано запровадити на підприємстві контроль здатності підприємства врахувати відстрочені податкові активи для оцінки доцільності їх визнання з відповідним розкриттям цієї інформації в Примітках до фінансової звітності.

Ключові слова: податок на прибуток, розрахунки за податками, облік, аналіз, аудит, відстрочені податкові активи, відстрочені податкові зобов'язання

ANNOTATION

Baltazhi R.V. 'Accounting, analysis and audit of corporate income tax (on the example of the State Enterprise "Sea Commercial Port "Chernomorsk')

Qualification work for the master's degree in speciality 071 'Accounting and Taxation' under the educational programme 'Accounting, Audit and Taxation of Entrepreneurial Activity' *(title of the educational program)*

Odessa National Economics University. Odessa, 2024.

The paper considers the theoretical and practical aspects of accounting, analysis and audit of corporate income tax on the example of an infrastructure enterprise - SE 'Sea Commercial Port "Chornomorsk"'.

The article analyses the current state of income tax accounting at the enterprise, analyses income, expenses and financial results of activity, as well as accrual and payment of income tax, studies accounting of tax differences on income tax, and the methodology of income tax audit.

It is proposed to introduce control of the enterprise's ability to take into account deferred tax assets to assess the feasibility of their recognition with appropriate disclosure of this information in the Notes to the financial statements.

Keywords: income tax, tax settlements, accounting, analysis, audit, deferred tax assets, deferred tax liabilities